

Remissyttrande av Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. (HSLF-FS 2020:12) och tre anslutande ändringsföreskrifter

Diarienummer: 04501-2020

Svensk Handel, som är handelsföretagens intresseorganisation och företräder 9 000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, vill med anledning av remissen anföra följande:

Lägesbeskrivning i handeln under 2020

Sedan den 11 mars 2020 har Sverige levt och anpassat sig efter den rådande pandemin. Det globala viruset som först framstod som något främmande har påverkat hela samhället och så även handeln. Inledningsvis drabbades handeln hårt av drastiskt minskade besöksflöden i stadskärnor, köpcentrum och i butiker. Detta resulterade i minskad försäljning som efter flera tuffa veckor ledde till ökade antal konkurser. Handeln har parallellt med detta haft stora utmaningar med gränshandeln. Nya regler och restriktioner, samt lättnader, har presenterats om vartannat vilket har resulterat i en osäkerhet för företagen och stora ekonomiska förluster.

I dagsläget har 110 000 personer som är anställda inom handeln varit omfattade av korttidspermitteringar. Detta innebär en femte del av alla anställda inom handeln. Permitteringarna kommer under höst och vintern löpa ut och möjligheten till återgång i arbete är i många fall fortsatt osäker. Det är mot bakgrund av den allvarliga situationen viktigt, att vid ytterligare restriktioner från Folkhälsomyndigheten, att dialog förs med regeringen och dess samarbetspartier så att de ekonomiska förlusterna som restriktionerna innebär kan stöttas upp med förlängda stödpaketet till näringslivet.

Bilden för handeln 2020 är givetvis inte ensidig. E-handeln och delar av dagligvaruhandeln har gått bra under pandemin och många handlare har presenterat kreativa lösningar, inte minst för att minska smittspridningen i samhället.

Svensk Handel anser att det mot bakgrund av det ansträngda läget är olyckligt att myndigheten kommunicerar kommande ändringsförslag medialt innan dialog förts med berörda verksamheter. Mediala uttalanden av denna karaktär får enorm spridning hos allmänheten

och kan lätt missuppfattas. Konsumenter kan enkelt misstolka kommunikationen som att man inte bör besöka butiker överhuvudtaget. Detta blev inte minst tydligt under våren då 500-personersregeln introducerades och uppfattades av allmänheten som att butiker var förbjudna att besöka. Under våren genomförde Svensk Handel en konsumentundersökning för att undersöka konsumentbeteenden och förväntningar på handeln att arbeta med åtgärder för att minska smittspridningen. Av undersökningen framkom att 36% av de tillfrågade misstolkade Folkhälsomyndighetens allmänna råd och rekommendationer som att man inte ska besöka butiker. Av de samtal Svensk Handel fört med Folkhälsomyndigheten har det inte framkommit att smittspridningen i första hand är ett problem i butiksmiljön. Mot bakgrund av detta är det därför viktigt att det inte heller framställs som ett problem medialt.

Den svenska handeln är beroende av ett återöppnande av våra samhällen för att överleva och därmed fortsättningsvis kunna vara den centrala aktör man är i att bidra till sysselsättning, skatteintäkter och levande städer. Detta är särskilt viktigt för nyanlända och ungdomar som idag står inför en ökande arbetslöshet. Svensk Handel vill fortsättningsvis arbeta tillsammans med Folkhälsomyndigheten för att möjliggöra ett ansvarsfullt och säkert återöppnande.

Ändringarna i Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.

Sedan pandemins utbrott har Svensk Handel verkat för att handelsföretag efterlever de regler som regeringen och berörda myndigheter presenterar för att minska smittspridningen i det svenska samhället.

Svensk Handel eftersträvar ett ansvarsfullt öppnande och återgång i samhället utifrån det aktuella läget och utvecklingen av covid-19. I syfte att minska smittspridningen har Folkhälsomyndigheten presenterat nya allmänna råd som ska ingå i de befintliga regleringarna HSLF-FS 2020:12. Åtgärden motiveras bland annat av att lokala utbrott av smittspridningen måste kunna undanröjas snabbt och enkelt samt för att åtgärder effektivare ska kunna vidtas på lokalnivå av enskilda och verksamheter i den berörda regionen.

Vi är av uppfattningen att de tillkomna allmänna råden, - om befogenhet för Folkhälsomyndigheten att, efter samråd med

smittskyddsläkare i den berörda regionen, ha möjlighet att besluta om specifika allmänna råd för en specifik region, - kan vara motiverade. Svensk Handel vill dock understryka att denna befogenhet bör användas med försiktighet och endast i de fall då det är motiverat. Folkhälsomyndigheten ska endast besluta om regionala allmänna råd i de fall det kan anses proportionerligt. Vi vill också understryka vikten av att beslutanderätten användas på ett enhetligt sätt i hela landet för att säkerställa rättssäkerhet och förutsägbarhet i tillämpningen.

Svensk Handel är också av uppfattningen att sådana regionala beslut om allmänna råd bör vara begränsade i tid och avgränsade till de geografiska områden som de facto är berörda. Om Folkhälsomyndigheten beslutar om regionala allmänna råd anser Svensk Handel att dessa bör tidsbestämmas så att berörda verksamheter kan planera sina inköp och planera sin verksamhet. Svensk Handel förordar att tidsbestämda regionala allmänna råd istället förlängs om behovet kvarstår än att de löper på oviss tid. På så sätt skapas en förutsägbarhet för näringslivet och inkonsekvens undviks.

Vidare anser vi att det krävs tydlighet gentemot de berörda verksamheterna för att upprätthålla rättssäkerhet. För verksamheterna ska det vara tydligt att förstå när man agerar rätt eller fel utifrån Folkhälsomyndighetens allmänna råd.

Tydlighet är särskilt viktigt när det gäller kommunikation gentemot allmänheten. Det bör därför, i de situationerna Folkhälsomyndigheten tillämpar möjligheten att utfärda regionala allmänna råd, tydligt kommuniceras att dessa enbart gäller i geografiskt avgränsade områden under en begränsad tid och att det inte handlar om generella allmänna råd. Svensk Handel befarar att en lokal begränsning kan få effekter på andra delar av handeln, varför det är särskilt viktigt att myndigheten tar ett stort ansvar att kommunicera att de allmänna lokala råden enbart gäller en viss region och vissa verksamheter.

I de föreslagna ändringarna har Svensk Handel identifierat ett antal farhågor. Bland annat föreskrivs att alla verksamheter i Sverige ”kan t.ex. vidta åtgärder så som att erbjuda möjligheten att tvätta händerna”. Av praktiska skäl, samt för att undvika trängsel, är möjligheten att erbjuda handtvätt i butiksmiljöer ytterst begränsad för handelsföretag. Som en rekommenderad åtgärd har Svensk

Handel i sin publicerade riktlinje istället understrukt vikten av att placera ut handsprit på brandsäkra platser i butiksmiljön.

Folkhälsomyndigheten anger en rad åtgärder som verksamheterna bör vidta vid lokala utbrott, exempelvis att minska antalet besökare vid samma tidpunkt, begränsa eller justera öppettider samt erbjuda digitala alternativ. Redan idag vidtar handeln så kallad slussning och anpassar antalet besökare för att undvika trängsel i butiksmiljön. Denna åtgärd har fungerat bra och Svensk Handel förordar därför, att istället för att begränsa antalet besökare till en siffra, bör åtgärder så som slussning, möblering och avståndsmarkeringar tillämpas även i köpcentrum. Vi efterfrågar därför, att i de fall lokala utbrott av smittan förekommer, att Folkhälsomyndigheten har en dialog med berörda fastighetsägare så att dessa kan vidta adekvata skyddsåtgärder för att minska smittspridningen i köpcentrum.

Svensk Handels riktlinje för att minska smittspridningen av Covid-19 och kampanjen Välkommen in – Din handling gör skillnad

Som en del av det gemensamma arbetet för att minska smittspridningen i samhället presenterade Svensk Handel under våren en riktlinje som klargör lämpliga åtgärder som handlare bör vidta. Syftet med arbetet är att skapa en trygg handel för såväl anställda som kunder och bidra till minskad smittspridning samt presentera en rad lämpliga åtgärder som bör implementeras ute i verksamheterna. För att åstadkomma, säkerställa och förhindra smittspridning av covid-19 krävs åtgärder och förändrade beteende både hos handelsföretagen och den enskilde individen. Inom handeln har vi mot bakgrund av vår samhällsviktiga roll konstaterat att vi behöver vidta åtgärder i såväl butiksmiljö som på verksamhetsnivå, för att efterleva de föreskrifter och allmänna råd som presenterats av Folkhälsomyndigheten. I riktlinjen klargörs därför bland annat hur handelsföretagen ska vidta åtgärder om avstånd, informationslämnande, möblering, personalinformation, sanering, stängning av omklädningsrum (då rekommenderas längre returrätt) och slussningsrutiner.

För att underlätta för den enskilde att ta sitt ansvar i butiksmiljön har Svensk Handel också presenterat kampanjen **Välkommen in! Din handling gör skillnad**. Detta initiativ tydliggör hur vi inom handeln arbetar för att ta ansvar för en minskad smittspridning. Som en del av projektet har skyltmaterial, avståndsmarkeringar, en informationsfilm och tryckt information till personal och till den

fysiska butiksmiljön tagits fram. Informationskampanjen har till stor del genomförts tillsammans med Handelsanställdas Förbund. Kampanjen sker löpande för att påminna allmänheten, besökare och personal om att pandemin fortfarande pågår och att vi behöver fortsätta hålla avstånd, tvätta händerna och inte vistas i butiksmiljöer vid symptom. Under oktober månad kommer en extra informationsinsats genomföras.

Svensk Handel är redo att medverka och samverka vid framtagandet av eventuella ytterligare åtgärder som syftar till att begränsa smittspridningen med anledning av covid-19. Vi värdesätter samverkan i samband med den allvarliga situationen och bistår Folkhälsomyndigheten med vår expertis från handeln. För att undvika ineffektiva och långtgående begränsningar i handeln, i de fall då andra effektiva lösningar och åtgärder finns att tillgå, vill vi understryka att vi uppskattar den goda dialog vi hittills haft med myndigheten.

Detta yttrande har beslutats av avdelningschef Näringspolitik Mats Hedenström. Föredragande har varit jurist Sofia Stigmar. I den slutliga handläggningen har också näringspolitiska experterna Henrik Ekelund och Stefan Kvarfordt, samt näringspolitiska experten på besöksnäring och stadskärnor Elisabet Elmsäter Vegö, deltagit.

SVENSK HANDEL

Mats Hedenström
Näringspolitisk chef

Sofia Stigmar
Jurist